

JEDAN GRAD, JEDNA BORBA

Piše ko zna, smije i umije; izlazi kad treba i mora; štampa se u kućnoj radinosti.

DIŠITE NA VLASTITU ODGOVORNOST

Ovo su bijele zastave koje je Vlada Kantona Sarajevo, uz nesebičnu pomoć Programa za okoliš Ujedinjenih nacija (UNEP), početkom školske godine postavila pred škole u kantonu s namjerom da ih nakon zime obiđe i na osnovu promijenjene boje zastava utvrdi da nam je zimi vazduh zagađen.

Na zastavama piše: U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV VAZDUH, što sugerira da kvalitet vazduha zavisi od našeg zdravlja. Nauka, međutim, tvrdi suprotno: vazduh neće biti ništa manje zagađen ako mi jedemo zdravo ili redovno vježbamo!

Otkud onda Vladi ova besmislica?

Stav Vlade o problemu zagađenosti vazduhu u Sarajevu sasvim je jasan: Vlada ne samo da ništa ne poduzima, već ovom hinjskom kampanjom sa sebe prebacuje odgovornost na – građane, te problem zagađenog zraka predstavlja kao problem (ne)zdravih navika građana.

Ali se kvalitet zraka u Sarajevu neće popraviti ako mi svako jutro vježbamo i uvedemo kelj za doručak, ručak i večeru. Loš kvalitet zraka nije problem koji se može riješiti poboljšanjem zdravlja građana, ali se zdravlje građana može zaštititi poboljšanjem kvaliteta zraka.

A šta Vlada može učiniti?

→ Izraditi socijalnu kartu stanovništva i tako utvrditi kome je potrebna finansijska pomoć kod nabavke ogrjeva. Sponzorisanjem nabavke dobrih modernih peći (koje

emituju vrlo malo dima) i suhog drveta za domaćinstva koja lože najnekvalitetniji ćumur jer si ne mogu priuštiti ništa bolje, znatno bi doprinijelo napuštanju tog opasnog zagađivača kao glavnog vida ogrjeva.

→ **Popisati velike zagađivače, poput ugostiteljskih i hotelskih objekata, i zabraniti im neefikasno loženje i loženje ćumura i otpadnih ulja.** Ne smiju se isto tretirati osiromašena domaćinstva i poduzetnici debelih budelara. Poduzetnici debelih budelara trebaju bar djelić svog profita, bijedno ili nikako oporezovanog, uložiti u grijne sisteme neškodljive našim plućima.

→ **Zabraniti prodaju vlažnog drveta i redovno obavljati inspekciju prodavača drveta naveliko, koji**

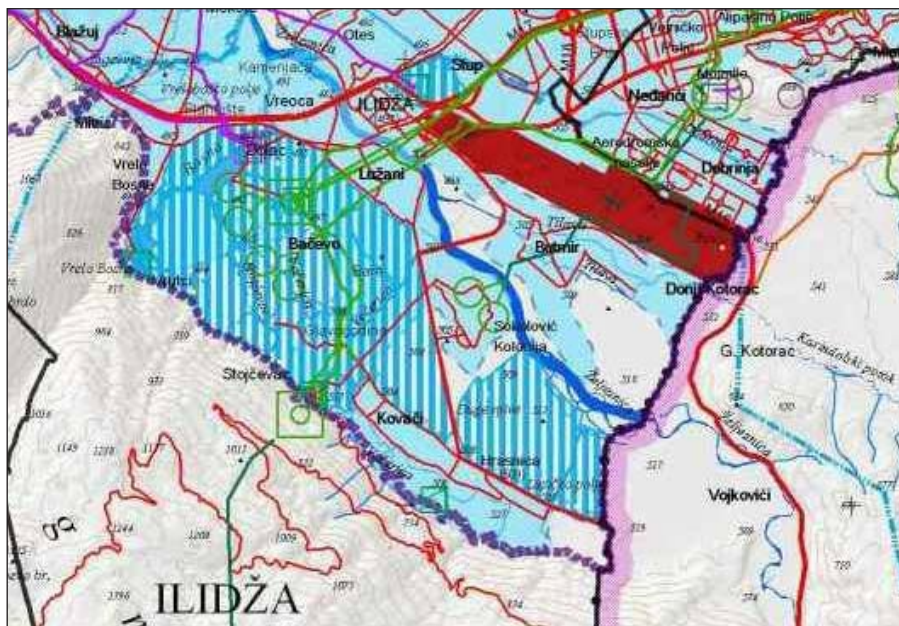
prodaju svježe usječeno drvo koje ne grije kako treba.

→ **Konačno upristojiti javni gradski prevoz** koji su vlasti u prethodnih 20 godina sasvim uništili, kako bi građani što manje koristili osobna vozila koja u zimskim mjesecima znatno doprinose zagađenju.

→ **Zabraniti svim kotlovnicaма loženje čvrstog ogrjeva** – čime se debelo zarađuje na našem zdravlju, jer ne naplaćuju grijanje ništa manje nego JKP Toplane koje koriste plin.

Od svega pobrojanog Vlada nije uradila NIŠTA, a sredstva i vrijeme je utrošila na vješanje zastavica, ne bi li nas uvjerala da smo mi, i samo mi, odgovorni za sve što trpimo. A njih, izgleda, plaćamo samo da bi nam to rekli i pokazali.

VODO(NE)ZAŠTITNA ZONA

S vodom u Sarajevu ima i očiglednih i prikrivenih problema.

Očigledan problem su redukcije – koje ne jenjavaju. Osim što komplikuju svakodnevni život, redukcije su škodljive po zdravlje: zbog čestog pada pritiska u cijevima, u vodovod kroz pukotine i neispravne instalacije mogu dospjeti razne materije, od obične prljavštine do visoko toksičnih supstanci.

U posljednje vrijeme Vlada Kantona Sarajevo šalje javnosti optimistične poruke o tome kako će probleme snabdijevanja vodom riješiti najnovijim kreditom u iznosu od gotovo 60 miliona KM. Tom rješavanju se, međutim, ne nazire kraj a, s obzirom na decenije neodržavanja vodovoda, navedeni iznos je samo kap u moru. Važno je znati i da kanton čiji godišnji budžet doseže i do 700 miliona KM nikad nije preuzeo obavezu ulaganja budžetskog novca u redovno održavanje i popravke vodovoda – iako ga na to obavezuju njegovi vlastiti zakoni.

Realisti tvrde da se i tu planira neka vrsta javno-privatnog partnerstva, što obično znači da država pokriva troškove a privatnici kupe kajmak. U ovom slučaju kajmak je praktično do u vječnost osiguran prihod od naplate vode, a ulaganja – nikakva.

Cinici pak tvrde da Poljine, dom poznatih moćnika, uskoro dobijaju nov novcati vodovod s čistom izvorskom vodom.

Prikriveni problemi su, međutim, i ozbiljniji i dublji. Redom:

→ **Fekalije u Vrelu Bosne** – odakle se zahvata najveći dio naše vode, a tamo prisutne usljed bespravne izgradnje velikih turističkih naselja. Jedno od njih je Babin Do na Bjelašnici, izgrađeno bez okolišne dozvole Ministarstva okoliša Federacije BiH. To praktično znači da nikada nije izvršena procjena utjecaja takve gradnje (koja se i dalje nastavlja) na kvalitet vode, između ostalog. Primjera radi, pri izgradnji smještajnih kapaciteta za Zimsku olimpijadu 1984. godine bilo je utvrđeno da tamošnji tip (krečnjačkog) tla zahtijeva poseban oprez jer sve otpadne vode proizvedene na tim planinskim lokacijama iznimno brzo završe u našim vodozahvatnim vrelima.

→ **Neadekvatno prečišćavanje vode usljed nemara i finansijskih poteškoća javnog komunalnog preduzeća Vodovod i kanalizacija.** (A treba znati da hlor ne ubija sve što se u vodi nađe – hlor ubija samo bakterije. Virusi i drugi mikroorganizmi, kao i razne vještačke supstance, ne mogu se otклонiti hlorom.)

→ **Neredovne, malobrojne i površne kontrole kvaliteta vode.**

→ **Vodozaštitna zona koja se ne štiti po propisu i sada se, na osnovu**

kriminalno prepravljenog federalnog pravilnika, nastoji i smanjiti. To znači da će ubuduće u našu vodu za piće još lakše i brže dospijevati štetne materije poput pesticida, fekalija, teških metala... Vodozaštitne zone inače postoje da bi se zaštitila vrela iz kojih se zahvata voda – zato što u vodi završi sve što dospije u tlo koje je vodozahvatima dovoljno blizu.

→ **Projekti poput Buroja u Trnovu koji ugrožava jedno od dva alternativna crpilišta vode za Sarajevo (Bijela rijeka).** Malo se zna o studijama koje već godinama upozoravaju na to da se voda iz postojećih podzemnih rezervoara prekomjerno isumpava – čak tri puta više od preporučenog – te da je neophodno što prije obezbijediti alternativne izvore.

Kakve su moguće posljedice?

- **Epidemije stomačnih bolesti – razne vrste enterokolitisa, ali i dizenterija, hepatitis i sl.**
- **Lakša i teža trovanja – pesticidima i teškim metalima, npr.**
- **Manjak pitke vode u dugoročnoj perspektivi, jer crpimo previše, a ne čuvamo nikako.**

Šta se može učiniti?

U svjetlu zakona po kojima je snabdijevanje stanovništva vodom za piće APSOLUTNI PRIORITET I LJUDSKO PRAVO za početak se može:

- **Obezbijediti redovna budžetska sredstva za postepenu rekonstrukciju i održavanje vodovodne mreže.**
- **Prilagoditi postupak prečišćavanja i kontrole vode savremenim standardima kvaliteta vode.**
- **Efikasno zaštititi vodozaštitne zone** u postojećim okvirima, ne smanjujući im površine i ne čineći opasne kompromise radi kojekakvih investitorskih grabežljivaca.
- **Obustaviti sve građevinske projekte koji ugrožavaju postojeća i alternativna vrela, i pri svim budućim gradnjama ispoštovati procedure dobijanja okolišne i drugih neophodnih dozvola.**